

Vyjádření Spolku pro ochranu osobních údajů k projektům Chytrá karanténa a eRouška

Projekt Chytré karantény, zahrnující rovněž aplikaci eRouška, vnímáme jako v zásadě odpovídající reakci na zcela mimořádnou situaci v podobě probíhající pandemie COVID-19, které dnešní svět čelí a která si doposud vyžádala více než čtvrt milionu obětí v celosvětovém měřítku. Závažnost této globální výzvy a kritický časový aspekt nejenže nutí zasažené státy, včetně České republiky, přijmout okamžitá opatření k zabránění šíření onemocnění, ale v jistém smyslu i odůvodňují nasazování prostředků zcela mimořádného charakteru (počínaje přijetím efektivních hygienických opatření přes restriktivní pravidla chování až po využití moderních technologií, které mají přispět k omezení šíření COVID-19).

Ochrana lidských životů a veřejného zdraví, a současně akutní potřeba oživení ekonomiky, zabránění dlouhodobých negativních dopadů včetně zániku pracovních míst či podnikatelských aktivit, jsou bezpochyby zásadním veřejným zájmem. Spolek pro ochranu osobních údajů (Spolek) upozorňuje, že projekt Chytré karantény, včetně aplikace eRouška, je však nutné hodnotit i z pohledu zásahu do práv a svobod občanů, zejména jejich práva na soukromí, tak, aby případné pozdější využití podobných nástrojů a SW aplikací nebylo společností vnímáno negativně. Jde totiž sice o nástroje, které mohou efektivně přispět k ochraně zdraví obyvatel a současně k vytvoření podmínek pro obnovení chodu (nejen národní) ekonomiky, současně však o řešení, se kterým je spojen značný průnik do soukromí jednotlivců. To může při nedodržení dostatečné transparentnosti popisu celého procesu získávání a využívání osobních údajů jednotlivců v konečném důsledku zapříčinit nesouhlasný postoj velké části veřejnosti s jeho využíváním.

Spolek podotýká, že z uvedených důvodů je nutné již ve fázi vývoje podobných nástrojů a SW aplikací hodnotit dopady obou projektů do práv a svobod jednotlivců, posoudit, zda jsou tyto zásahy zcela nezbytné, a jaká opatření ke zmírnění dopadu do soukromí či dalších práv dotčených osob budou zavedena. Tyto dopady je rovněž třeba ve světle vývoje pandemie pravidelně revidovat, aby použité prostředky byly vždy přiměřené, odůvodněné a co nejméně intruzivní z pohledu aktuálního vývoje pandemické situace a dosažení sledovaného cíle.

Spolek hodnotí kladně, že se jak Chytrá karanténa, tak aplikace eRouška, snaží naplňovat principy legislativy na ochranu soukromí a osobních údajů tím, že jsou založeny na souhlasu dotčených osob, čímž je dána fyzickým osobám možnost rozhodnutí o nakládání s jejich osobními údaji. Upozorňujeme však, že zejména ve světle publikovaných stanovisek Evropského sboru pro ochranu osobních údajů ke zpracování osobních údajů v souvislosti s pandemií COVID-19 a dalších evropských orgánů, nelze právní základ zpracování v těchto případech zúžit pouze na tento souhlas, aby bylo dané zpracování osobních údajů v souladu s relevantními právními předpisy. Je také potřebné vzít v úvahu další aspekty zpracování – počínaje otázkou dobrovolnosti souhlasu (v situaci silícího společenského tlaku na využívání obou těchto opatření) přes otázku zabezpečení příslušného zpracování, až po dostatečnou informovanost subjektů údajů. Relevantním tématem k odborné diskuzi jsou taktéž otázky spojené se zpracováním těchto výjimečných situací zpracování osobních údajů do legislativního rámce krizového řízení.

Jsme znepokojeni, že i po několika týdnech od startu obou projektů nejsou stále k dispozici úplné informace o jejich fungování, (pravděpodobně) nebylo provedeno, resp. zveřejněno, posouzení vlivu na ochranu osobních údajů podle GDPR (především klíčové zhodnocení všech známých rizik zpracování, přijatých opatření k jejich eliminaci, včetně hodnocení rizik residuálních). Zdá se přitom, že nezbytné

informace nejsou transparentně poskytovány ani kompetentnímu orgánu veřejné moci – Úřadu pro ochranu osobních údajů, natož aby proběhla konzultace o dopadech projektů ve smyslu článku 36 GDPR.

Spolek se domnívá, že deficit v otevřenosti a poskytování transparentních informací o projektu chytré karantény a aplikaci eRouška se nejvíce dotýká především ohrožených osob (starších spoluobčanů, zdravotníků, pedagogů, členů IZS a dalších osob potenciálně exponovaných nemoci apod.), u kterých by přitom bylo možné očekávat vysokou ochotu obě opatření pro ochranu svého zdraví využívat. Jako vhodné by se nám jevílo doplnění již poskytovaných informací specifickou komunikací prostřednictvím médií, kde je aktuálně řešení pandemie věnovaný velký prostor, která by jednak umožnila skutečně informované rozhodnutí o zapojení se do obou projektů, jednak by odstranila nutnost „pátrat“ po informacích o projektech Chytré karantény a eRoušky na internetu. Tento deficit je o to palčivější při srovnání s přístupem některých jiných států EU, kde jsou k obdobným aplikacím veřejně dostupné nejen podrobná dokumentace, ale také obsáhlá důvěryhodná nezávislá posouzení.

Samozřejmě chápeme, že v prvních dnech příprav těchto projektů bylo rozhodující jejich co nejrychlejší zavedení, aby tak mohly bez prodlení přispět k efektivnímu boji s pandemií, proto byla přijata pouze základní (byť často významná) opatření k ochraně práv a soukromí uživatelů. S přibývajícím časem však již není možné odkládat naplnění všech požadavků stanovených či doporučovaných právními předpisy pro oblast ochrany osobních údajů, ani přípravu a zveřejnění požadované podrobnější dokumentace, která by byla dostupná všem skupinám obyvatelstva. Zároveň předpokládáme nárůst počtu osob využívajících tyto nástroje, pokud budou mít možnost seznámit se s potřebnými informacemi a tím získat důvěru, že jejich osobní údaje nebudou zneužity.

Spolek proto apeluje, aby v co nejkratší době byly pro oba projekty:

- 1. připraveny, resp. zveřejněny dokumenty obsahující řádné zmapování zpracovatelských aktivit podle čl. 30 GDPR, včetně identifikace správců, zpracovatelů, účelů a relevantních právních titulů zpracování;**
- 2. připravena, resp. zveřejněna řádná posouzení vlivu na ochranu osobních údajů (DPIA) podle čl. 35 GDPR, a to včetně posouzení jejich kompatibility s relevantními doporučeními evropských orgánů podle článku 35 GDPR;**
- 3. doplněny informační stránky obou opatření o podrobný a dostatečně srozumitelný popis rizik pro ty skupiny uživatelů, které jsou obzvláště zranitelné či u nichž lze předpokládat nedostatečnou znalost moderních technologií a s nimi spojených rizik, a zveřejnění těchto informací i alternativním kanálem, který je dostupný i uživatelům, kteří nejsou on-line;**
- 4. provedena nezávislá detailní posouzení obou projektů a rizik s nimi spojených a tato posouzení zveřejněna;**
- 5. doporučuje informovat veřejnost nejenom prostřednictvím internetových stránek, ale i využitím dalších dostupných způsobů, např. prostřednictvím médií.**

V Praze, dne 12.5.2020

Spolek pro ochranu osobních údajů